

بررسی روند تغییرات سهم هزینه‌های ناخالص سالانه برای خانوارهای شهری و روستایی طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۹۲ و تحلیل استانی آن

زهرا مختاری

نحوه‌ی گذران زندگی این خانوارها دارد و ایجاد تعادل بین هزینه و درامد برای این خانوارها به مراتب مشکل‌تر از خانوارهایی است که سهم کوچک‌تری از درامد خود را به بخش خوراکی تخصیص می‌دهند. با توجه به اهمیت این موضوع، در این مقاله به بررسی متوسط سهم هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی خانوارهای شهری و روستایی کشور در آمارگیری از هزینه و درامد خانوارها به تفکیک استان‌های مختلف و روند تغییرات آن‌ها از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۲ پرداخته می‌شود. منظور از هزینه‌ی خانوار در این مقاله هزینه‌ی ناخالص خانوار است. همچنین هزینه‌های خوراکی خانوار، هزینه‌ی غذاهای آماده، هتل و رستوران خانوار را در بر نمی‌گیرد.

هزینه‌های خانوارهای کشور و روند تغییرات آن از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲

متوسط هزینه‌ی مصرفی خانوارها و تغییرات آن در طول زمان به عوامل متعددی بستگی دارد. به عنوان مثال با تغییر درامد خانوار، میزان تورم، تعداد اعضای خانوار و الگوی مصرف خانوارها، هزینه‌ی مصرفی خانوارها نیز تغییر می‌یابد. از نظر اقتصادی نیز رشد هزینه‌های خانوارها در صورتی که به هر دلیلی به‌غیر از رشد میزان مصرف خانوارها صورت گیرد به طور جدی قابل بررسی است. از این‌رو، در ادامه‌ی این مقاله ابتدا به بررسی هزینه‌های خانوارهای کشور و روند تغییرات آن از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ به تفکیک نقاط شهری و روستایی کشور پرداخته

بررسی هزینه و درامد خانوارهای کشور قدمت دیرینه‌ای دارد. هزینه‌ی خانوارهای کشور برای نخستین بار در سال ۱۳۱۴ توسط بانک ملی ایران در هفت شهر منتخب مورد بررسی قرار گرفت. هدف اصلی این بررسی به دست آوردن ضرایب مصرف برای محاسبه‌ی شاخص هزینه‌ی زندگی بود. در سال ۱۳۳۸ به منظور تجدید نظر در ضرایب اهمیت کالاهای و خدماتی که برای محاسبه‌ی شاخص هزینه‌ی زندگی مورد نیاز بودند، این بررسی توسط بانک ملی در ۳۲ شهر کشور تکرار شد. آمارگیری از هزینه‌ی خانوارهای کشور از سال ۱۳۴۲ در نقاط روستایی و از سال ۱۳۴۷ در نقاط شهری در مقیاسی گسترده توسط مرکز آمار ایران اجرا شد که نتایج آن به‌طور سالانه^۱ استخراج و منتشر می‌شود. این آمارگیری از سال ۱۳۵۳ علاوه بر هزینه، درامد خانوارها را نیز شامل شده است.

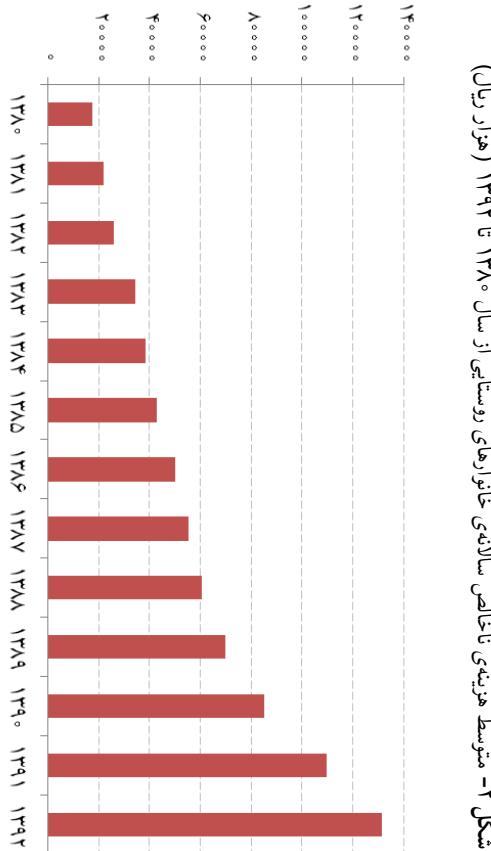
موضوع هزینه و درامد خانوار به دلیل تأثیرگذاری مستقیم بر شرایط معیشتی و کیفیت زندگی خانوار از اهمیت زیادی برخوردار است. تعادل بین هزینه و درامد خانوارها و سهم هر یک از بخش‌های خوراکی و غیر خوراکی از هزینه‌های کل خانوارها موضوعی است که از گذشته‌های دور تا کنون در جوامع مختلف قابل بررسی بوده است. این موضوع به ویژه از آنجایی اهمیت دارد که خانوارهای دارای درامد پایین‌تر جامعه اغلب سهم بزرگ‌تری از درامد خود را به هزینه‌های خوراکی تخصیص می‌دهند، از این‌رو وجود تورم و افزایش قیمت‌ها تأثیر جدی‌تری بر

زهرا مختاری دانشجوی کارشناسی آمار دانشگاه تهران است.

می شود و سپس به بررسی سهم هزینه های خوراکی و غیر خوراکی به تفکیک استان ها در سال ۱۳۹۲ پرداخته می شود.

همان گونه که شکل ۱ نشان می دهد متوسط هزینه کل ناخالص سالانه خانوارهای شهری از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ مرتب در حال افزایش است. این در حالی است که بر اساس نتایج آمارگیری از هزینه و درامد خانوارهای شهری، متوسط تعداد افراد در هر خانوار از ۴۴۷ به ۴۶۸ کاهش یافته است. در سال ۱۳۹۲ میانگین هزینه کل سالانه خانوارها برابر ۲۱۰,۶۲۱,۰۰۰ ریال بوده است.

بررسی روند تغییرات هزینه ها از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ برای خانوارهای روستایی نشان می دهد متوسط هزینه ناخالص سالانه این خانوارها همواره کمتر از متوسط هزینه ناخالص سالانه خانوارهای شهری بوده است. همان گونه که شکل ۲ نشان می دهد متوسط هزینه ناخالص سالانه خانوارهای روستایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۸۰ مرتب در حال افزایش است و این در حالی است که متوسط تعداد افراد در هر خانوار از ۵۱۸ به ۳۷۷ کاهش یافته است. در سال ۱۳۹۲ متوسط هزینه کل خانوارهای روستایی برابر ۱۳۱,۳۵۸,۰۰۰ ریال بوده است.

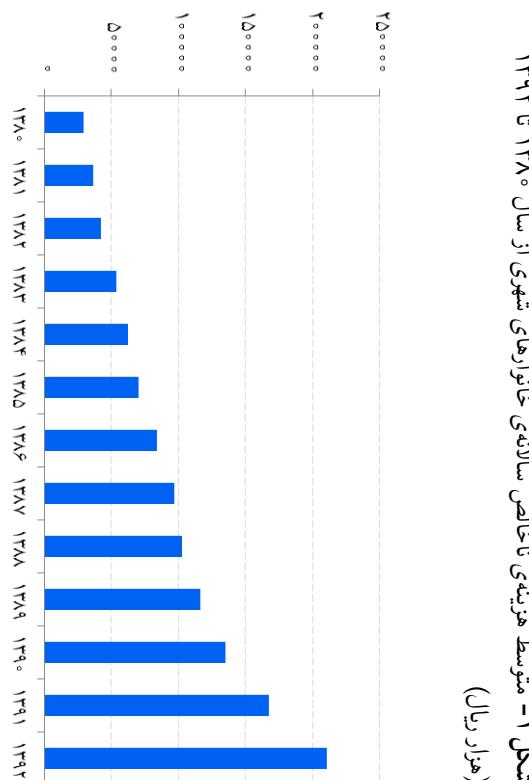

❖ سهم هزینه های خوراکی و دخانی ناخالص خانوارهای شهری و روستایی

جدول ۱ و ۲ به ترتیب سهم هزینه های خوراکی و دخانی ناخالص خانوارهای شهری و روستایی کشور را نشان می دهند. با بررسی این سهم می توان مقایسه ای ضمنی بین وزن هزینه های خوراکی و غیر خوراکی خانوارها در سبد خانوارها انجام داد.

بر اساس جدول ۱، کمترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی ناخالص از کل هزینه ها در دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ مشاهده می شود، که در این سال ها سهم هزینه خوراکی و دخانی از کل هزینه ها حدوداً برابر ۲۲ درصد است. همچنین بیشترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی خانوارها از کل هزینه ها در سال ۱۳۹۱ اتفاق افتاده است که حدوداً برابر ۲۶/۶ درصد است.

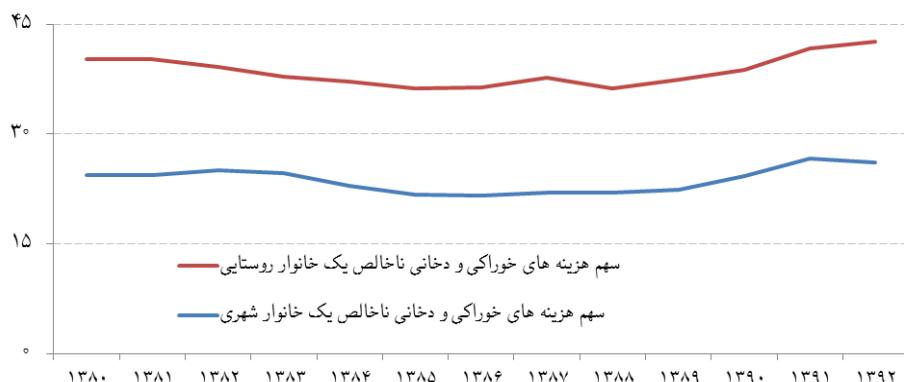
جدول ۲ متوسط هزینه های خوراکی و دخانی ناخالص سالانه یک خانوارهای روستایی و سهم هزینه های خوراکی و دخانی از کل هزینه ها را نشان می دهد. گرچه بیشترین سهم هزینه خانوارهای روستایی همانند خانوارهای شهری مربوط به هزینه های غیر خوراکی است اما در خانوارهای روستایی سهم هزینه های خوراکی و دخانی نسبت به خانوارهای شهری بیشتر است بدین معنی که هزینه های غیر خوراکی

شکل ۱ - متوسط هزینه ناخالص سالانه خانوارهای روستایی شهری از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ (ریال)

سهم کمتری را به خود اختصاص داده‌اند. سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی طی دوره‌ی ۱۳۸۴ تا کمترین مقدارها در طول سال‌های بررسی را به خود اختصاص داده است.
بیشترین اختلاف میان سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی و هزینه‌های غیر خوراکی خانوارهای روستایی در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ اتفاق افتاده است به طوری که سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی در این سال‌ها حدوداً ۳۶ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۲ این سهم برابر ۴۲٪ درصد بوده و به بالاترین مقدار خود در این دوره رسیده است.
در شکل ۳ سهم هزینه‌های ناخالص خوراکی و دخانی خانوارهای شهری و روستایی با هم مقایسه شده است. در جامعه‌ی خانوارهای شهری در سال ۱۳۸۶ کمترین سهم و در سال ۱۳۹۱ بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی مشاهده می‌شود. بیشترین اختلاف سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در خانوارهای شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۷ و ۱۳۹۲ مشاهده می‌شود که در این سال‌ها این سهم در خانوارهای روستایی حدوداً ۱۶ یا ۱۷ درصد بیشتر از خانوارهای شهری است.
سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی به تفکیک استان‌ها در نقاط شهری و روستایی
بررسی‌های انجام شده در خصوص سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی نشان می‌دهد این سهم در نقاط شهری حدوداً ۲۵ درصد از کل هزینه‌ها را در بر گرفته است. مقدار این سهم در نقاط شهری استان‌های مختلف اختلاف چشمگیری دارد. از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی مربوط به استان‌های اردبیل، ایلام، بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان است که سهم هزینه‌های این استان‌ها بالای ۳۰ درصد است. از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی اکثر استان‌ها به زیر ۳۰ درصد می‌رسد. فقط در سال ۱۳۸۵ استان‌های ایلام و هرمزگان و در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ استان اردبیل سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی برابر با حدود ۳۰ درصد داشته‌اند. در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ این سهم در اکثر استان‌ها افزایش یافته است و استان‌های اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خوزستان، زنجان، فارس، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی را داشته است. در اکثر سال‌ها، استان‌های آذربایجان شرقی، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، سمنان، قم، همدان و یزد کمترین سهم هزینه را داشته‌اند. استان تهران با سهم حدود ۲۹ درصد

جداول ۱-۲-۳ متوسط هزینه‌ی ناخالص سالانه و سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی ناخالص سالانه از هزینه‌ی کل یک خانوار روستایی طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ (هزار ریال)
بیشترین اختلاف میان سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی و هزینه‌های غیر خوراکی خانوارهای روستایی در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ اتفاق افتاده است به طوری که سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی در این سال‌ها حدوداً ۳۶ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۲ این سهم برابر ۴۲٪ درصد بوده و به بالاترین مقدار خود در این دوره رسیده است.
در شکل ۳ سهم هزینه‌های ناخالص خوراکی و دخانی خانوارهای شهری و روستایی با هم مقایسه شده است. در جامعه‌ی خانوارهای شهری در سال ۱۳۸۶ کمترین سهم و در سال ۱۳۹۱ بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی مشاهده می‌شود. بیشترین اختلاف سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در خانوارهای شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۷ و ۱۳۹۲ مشاهده می‌شود که در این سال‌ها این سهم در خانوارهای روستایی حدوداً ۱۶ یا ۱۷ درصد بیشتر از خانوارهای شهری است.
سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی به تفکیک استان‌ها در نقاط شهری و روستایی
بررسی‌های انجام شده در خصوص سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی نشان می‌دهد این سهم در نقاط شهری حدوداً ۲۵ درصد از کل هزینه‌ها را در بر گرفته است. مقدار این سهم در نقاط شهری استان‌های مختلف اختلاف چشمگیری دارد. از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی مربوط به استان‌های اردبیل، ایلام، بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان است که سهم هزینه‌های این استان‌ها بالای ۳۰ درصد است. از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی اکثر استان‌ها به زیر ۳۰ درصد می‌رسد. فقط در سال ۱۳۸۵ استان‌های ایلام و هرمزگان و در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ استان اردبیل سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی برابر با حدود ۳۰ درصد داشته‌اند. در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ این سهم در اکثر استان‌ها افزایش یافته است و استان‌های اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خوزستان، زنجان، فارس، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی را داشته است. در اکثر سال‌ها، استان‌های آذربایجان شرقی، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، سمنان، قم، همدان و یزد کمترین سهم هزینه را داشته‌اند. استان تهران با سهم حدود ۲۹ درصد

شکل -۳ سهم اقلام هزینه‌های خوراکی و دخانی از کل هزینه‌های خانوارشهری و روستایی

در سال ۱۳۹۲ به ترتیب استان‌های خوزستان، اردبیل، کهگیلویه و بویراحمد و آذربایجان غربی بیشترین و استان‌های تهران، قم، کرمان و همدان کمترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی را داشته‌اند. سهم هزینه‌های استان‌های همدان، قم، کرمان، تهران و ایلام در سال ۱۳۹۲ به ترتیب حدود ۷، ۱۲، ۱۰، ۱۴، ۱۲ و ۱۷ درصد نسبت به سال ۱۳۸۰ کاهش یافته است. در حالی‌که سهم هزینه‌های خوراکی خانوارهای روستایی در استان‌های آذربایجان غربی، خوزستان، چهارمحال و بختیاری و خراسان رضوی افزایش چشمگیری یافته است.

سهم اقلام هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی خانوارهای شهری و روستایی

در جدول ۳ سهم هر یک از اقلام هزینه‌های غیر خوراکی از کل هزینه‌های غیر خوراکی خانوارهای شهری آمده است. در بین هزینه‌های غیر خوراکی بیشترین هزینه‌ای این خانوارها به ترتیب مربوط به مسکن و حمل و نقل و ارتباطات بوده است. بالا بودن ارزش ریالی محل سکونت خانوارهای شهری و اینکه مردم در شهرها برای رفتن به محل کار، خرید و ... باید مسافت‌های بیشتری را طی کنند باعث شده است که سهم هزینه‌های مسکن، حمل و نقل و ارتباطات در شهرها بسیار بیشتر از بقیه هزینه‌ها باشد. سهم هزینه‌های مسکن، بهداشت و درمان و کالاها و خدمات متفرقه خانوار از کل هزینه‌های غیر خوراکی در پایان دوره (سال ۱۳۹۲) به ترتیب حدوداً ۳/۸، ۳/۴ و ۰/۸ درصد نسبت به آغاز دوره‌ی (سال ۱۳۸۰) افزایش یافته است. سهم بقیه اقلام غیر خوراکی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۸۰ کاهش یافته است. سهم هزینه‌های بهداشت و درمان و پوشاك و کفش در سال ۱۳۸۰ نقریباً با هم برابر بوده است اما در سال‌های بعد اختلاف هزینه‌ها بیشتر می‌شود تا آنجایی که سهم هزینه‌ی بهداشت و درمان حدوداً ۶ درصد بیشتر از سهم هزینه‌ی

در سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۳ بیشترین سهم و با حدود ۲۰ درصد در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ کمترین سهم هزینه را نسبت به سال‌های دیگر داشته است.

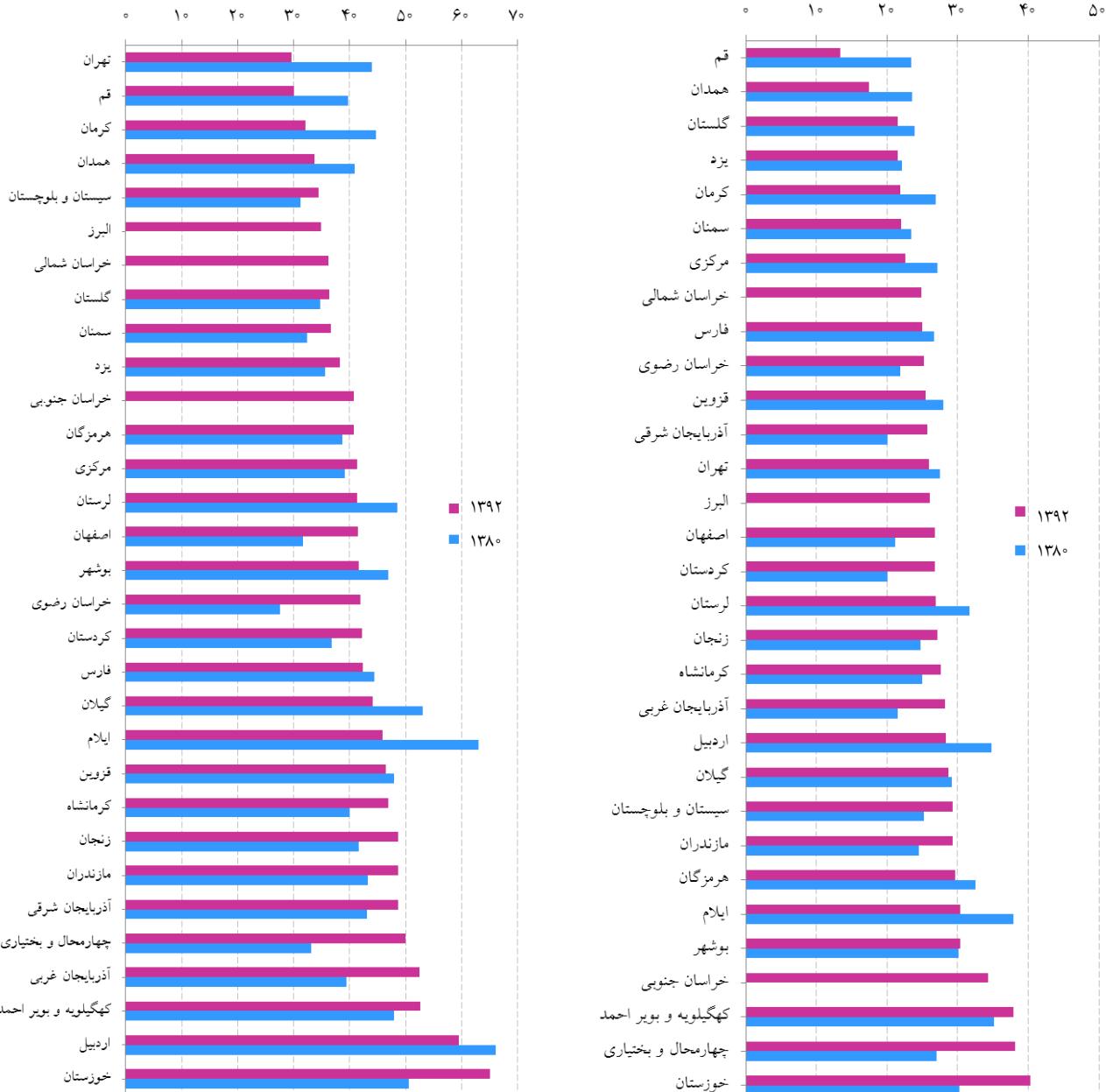
در شکل ۴ سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری برای استان‌های مختلف در سال‌های ابتدایی و انتهایی دوره یعنی سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۲ رسم شده است. در سال ۱۳۸۰ به ترتیب استان‌های

ایلام، کهگیلویه و بویراحمد و اردبیل بیشترین و استان‌های آذربایجان شرقی و کردستان کمترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی را داشته‌اند. در سال ۱۳۹۲ سهم هزینه‌ی بسیاری از استان‌ها نسبت به سال ۱۳۸۰ کاهش یافته است اما سهم هزینه‌ی استان‌های خوزستان، چهارمحال و بختیاری، آذربایجان شرقی، مازندران، خراسان رضوی، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان و کهگیلویه و بویراحمد، کرمانشاه، زنجان، کردستان و اصفهان در سال ۱۳۹۲ به ترتیب حدود ۱۰، ۱۱، ۷، ۶، ۴، ۳، ۳، ۳، ۶ و ۶ درصد نسبت به سال ۱۳۸۰ افزایش یافته است. استان تهران با سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی برابر با ۲۶ درصد به عنوان سیزدهمین استان قرار گرفته است که در سال ۱۳۹۲ در استان تهران نیز کاهش ۲ درصد از سهم هزینه‌های خوراکی نسبت به سال ۱۳۸۰ مشاهده می‌شود.

سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در نقاط روستایی کشور نسبت به نقاط شهری بیشتر است. در طول دوره‌ی زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۸۰ سهم هزینه‌ی خوراکی اکثر استان‌ها کاهش یافته ولی از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ این سهم افزایش یافته است.

طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ بیش از نیمی از هزینه‌های خانوارهای روستایی استان‌های اردبیل و ایلام به هزینه‌های خوراکی و دخانی اختصاص یافته است. طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ سهم هزینه‌های استان اردبیل به زیر ۵ درصد رسیده است. در اکثر سال‌ها استان‌های خوزستان، زنجان، اردبیل و آذربایجان غربی بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در نقاط روستایی را داشته‌اند.

در شکل ۵ سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی برای استان‌های مختلف در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۲ رسم شده است. در سال ۱۳۸۰ به ترتیب استان‌های اردبیل، ایلام و گیلان بیشترین و استان‌های خراسان رضوی، سیستان و بلوچستان، اصفهان و سمنان کمترین سهم هزینه را داشته‌اند.

شکل ۵- سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی از کل هزینه‌ها در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۲ به تفکیک استان‌هادر نقاط روستایی

شکل ۴- سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی از کل هزینه‌ها در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۲ به تفکیک استان‌ها در نقاط شهری

دوره‌ی مورد بررسی روند کاهشی داشته است.

در جدول ۴ سهم اقلام هزینه‌های خوراکی و دخانی از کل هزینه‌های خوراکی خانوارهای شهری آمده است. در بین هزینه‌های خوراکی و دخانی بیشترین هزینه خانوارها به ترتیب مربوط به مصرف گوشت، آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن، میوه‌ها و سبزی‌ها و شیر و فرآورده‌های آن بوده است.

در جدول ۵ سهم اقلام هزینه‌های غیر خوراکی از کل هزینه‌های

پوشак و کفش است.

سهم هزینه‌های مسکن از کل هزینه‌های غیر خوراکی تا سال ۱۳۸۴ روند کاهشی داشته است و پس از آن تقریباً افزایشی بوده است. اما در سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است. سهم هزینه‌های بهداشت و درمان نیز با وجود فراز و نشیب‌ها تقریباً روند افزایشی داشته است. سهم هزینه‌های حمل و نقل تا سال ۱۳۸۴ افزایشی و پس از آن روند کاهشی داشته است. سهم هزینه‌های پوشак و کفش از کل هزینه‌های غیر خوراکی طی

جداول - سهم اقلام هزینه‌های غیر خوارکی ناچالص سالانه یک خانوار شهری از کل هزینه‌های غیر خوارکی ناچالص در سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۲ (درصد)	کل	خوارکی و خدمات متفرقه	کالاها و خدمات متفرقه	فریعات، سرگرمی‌ها و فرهنگی	خدمات خانوار	خدمات و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	بهداشت	لوازم، اثاث، ملزومات و مسکن	پوشاش و کشش	اقلام هزینه
۱۳۹۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲
۱۳۹۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱
۱۳۹۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
۱۳۸۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹
۱۳۸۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸
۱۳۸۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷
۱۳۸۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶
۱۳۸۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵
۱۳۸۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
۱۳۸۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۱۳۸۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲
۱۳۸۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱
۱۳۸۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰

غیر خوارکی خانوارهای روستایی ارائه شده است. در بین هزینه‌های غیر خوارکی بیشترین هزینه‌ی خانوارها در سال ۱۳۹۲ به ترتیب مربوط به مسکن، حمل و نقل و ارتباطات، کالاها و خدمات متفرقه است. از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۸۴ بیشترین سهم هزینه‌ی غیر خوارکی بعد از موارد ذکر شده در بالا به ترتیب به پوشاش و کفشه، لوازم، اثاث، ملزومات و خدمات خانوار و بهداشت و درمان تعلق داشته است اما از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۲، هزینه‌ی بهداشت و درمان در رده‌ی چهارم، پوشاش و کفشه در رده‌ی پنجم و لوازم، اثاث، ملزومات و خدمات خانوار در رده‌ی ششم قرار گرفته است. کمترین سهم هزینه نیز به تغییرات، سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی تعلق داشته است.

سهم هزینه‌ی مسکن در ابتدای دوره روندی کاهشی است ولی در سال‌های ۱۳۸۷، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ افزایش یافته است. در کل سهم هزینه‌ی مسکن در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۸۰ اندکی کاهش یافته است اما سهم هزینه‌ی حمل و نقل و ارتباطات در حال افزایش است و در سال ۱۳۹۲ با رشد ۷ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۰ روبرو هستیم. سهم هزینه‌ی بهداشت و درمان در سال ۱۳۸۹ به بیشترین میزان خود (۱۴٪ درصد) می‌رسد، و به طور کلی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۸۰ حدود ۴٪ درصد افزایش یافته است.

در جدول ۶ سهم اقلام هزینه‌های خوارکی و دخانی از کل هزینه‌های خوارکی خانوارهای روستایی ارائه شده است. در بین هزینه‌های خوارکی و دخانی، بیشترین هزینه‌ی این خانوارها به ترتیب مربوط به مصرف آرد، رشت، غلات، نان و فرآورده‌های آن، گوشت، میوه‌ها و سبزی‌ها و شیر و فرآورده‌های آن بوده است. از سال ۱۳۸۱ تا سال ۱۳۸۹ جای گوشت با آرد، رشت، غلات، نان و فرآورده‌های آن تغییر یافته و دوباره در سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به همان الگوی قبل بازگشته است.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به دست آمده، متوسط هزینه‌ی ناچالص سالانه‌ی کل خانوارهای شهری و روستایی کشور طی دوره‌ی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ افزایش یافته است به طوری که در خانوارهای شهری از ۲۹,۴۳۵ هزار ریال به ۲۱۰,۶۲۱ هزار ریال و در خانوارهای روستایی از ۱۷,۵۴۱ به ۱۳۱,۳۵۸ هزار ریال افزایش یافته است. بیشترین سهم هزینه‌ی ناچالص سالانه‌ی خانوارهای شهری و روستایی مربوط به هزینه‌های غیر خوارکی است در بین هزینه‌های غیر خوارکی چه در خانوارهای شهری و خوارکی است در بین هزینه‌های روستایی بیشترین هزینه مربوط به مسکن و کمترین آن مربوط به تغییرات و سرگرمی‌ها است. احتمالاً افزایش تورم و تنوع اقلام مصرفی باعث شده است که در سال‌های اخیر هزینه‌ی تغییرات و سرگرمی‌ها و خدمات فرهنگی کاهش یابد. در بین هزینه‌های خوارکی و

جدول ۴- سهم اقلام هزینه‌های خوراکی و دخانی نااصح سالهای پیش خانوار شهی از کل هزینه‌های خوراکی نااصح در سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۲ (درصد)

		اقلام هزینه	آرد، رشته، غلات، نان و فرآوردهای آن	گشت	شیرهای فرآوردهای آن و نمک پرندگان	دوغناها و چربیها	میوه‌ها و سبزی‌ها	خشکبار و حبوبات	قدوشک، شیرینی‌ها، بیانی، فقهه و کاکائو	ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی	فونشدها، غذای آماده و دغدغه‌ای دخانیات	کل
۱۳۹۲	۲۱۹	۱۷/۷	۱۹/۸	۱۸/۴	۱۶/۳	۱۵/۶	۱۶/۸	۱۷/۱	۱۸/۹	۱۸/۹	۱۹/۴	۱۱۸۰
۱۳۹۱	۲۱۹	۲۳/۰	۲۶/۰	۲۴/۱	۲۴/۶	۲۰/۳	۲۰/۲	۲۰/۵	۲۰/۵	۲۰/۵	۲۰/۷	۱۱۸۱
۱۳۹۰	۲۱۹	۲۳/۷	۱۰/۳	۱۰/۸	۱۱/۰	۱۰/۴	۱۰/۹	۱۱/۱	۱۰/۵	۱۰/۵	۱۰/۸	۱۱۸۲
۱۳۸۹	۲۱۹	۲۳/۹	۱۱/۵	۴/۰	۲/۸	۳/۷	۳/۵	۳/۷	۴/۱	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۳
۱۳۸۸	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۴
۱۳۸۷	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۵
۱۳۸۶	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۶
۱۳۸۵	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۷
۱۳۸۴	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۸
۱۳۸۳	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۸۹
۱۳۸۲	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۹۰
۱۳۸۱	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۹۱
۱۳۸۰	۲۱۹	۲۳/۰	۱۱/۵	۴/۰	۳/۷	۳/۶	۳/۸	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۴/۷	۱۱۹۲

دخانی چه در خانوارهای شهری و چه در خانوارهای روستایی بیشترین هزینه‌ها در سال ۱۳۹۲ مربوط به آرد، رشت، غلات، نان و فرآوردهای آن و کمترین آن مربوط به ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی است.

سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی اکثر استان‌ها چه در مناطق روستایی و چه در مناطق شهری در سال‌های اخیر افزایش یافته است. اما در سال ۱۳۹۲ سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی حدود نیمی از استان‌ها در مناطق شهری نسبت به سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است. بیشترین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در سال ۱۳۹۲ در مناطق روستایی و شهری به استان خوزستان به ترتیب با میزان ۶۵/۱۳ و ۴۰/۲۷ درصد تعلق داشته است.

منابع

نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری، روستایی سال ۱۳۹۲-۱۳۸۰، مرکز آمار ایران

توضیحات

^۱ به غیر از سال‌های ۱۳۵۵، ۱۳۵۷ و ۱۳۶۰ در نقاط شهری و سال‌های ۱۳۵۹ و ۱۳۶۰ در نقاط روستایی.

^۲ مجموع سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی و هزینه‌های غیر خوراکی خانوارها برابر صد است.